

LAUKAAN KANSALAIPISTON TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA 2021–2023

Laukaan kansalaisopisto

LAUKAAN KUNTA Laukaantie 14 PL 6 41341 LAUKAA

Sisällys

1 Johdanto	3
2 Lainsäädäntö suunnitelman taustalla	3
2.1. Tasa-arvolaki	3
2.2. Yhdenvertaisuuslaki	3
3 Laukaan kansalaisopisto	4
3.1 Opisto pähkinäkuoressa	4
3.2 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivittäminen	4
4 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus opiskelussa ja opetuksessa	5
4.1 Nykytilanne	5
4.2 Tavoitteet	6
4.3 Toimenpiteet ja vastuutahot	6
5 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus henkilöstössä	7
5.1 Nykytilanne	7
5.2 Tavoitteet	8
5.3 Toimenpiteet ja vastuutahot	8
6 Arviointi	9
Lähteet	9
Liite: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2017–2019 toteutumisen arviointi	10

1 Johdanto

Tasa-arvolain 5 §:n mukaan kaikilla Suomen kouluilla ja oppilaitoksilla tulee olla oma oppilaitoskohtainen tasa-arvosuunnitelma. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) puolestaan edellyttää, että koulutuksen järjestäjän ylläpitämällä oppilaitoksilla on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Laukaan kansalaisopisto on Laukaan kunnan ylläpitämä vapaan sivistystyön oppilaitos, jonka toiminta-alueena on Laukaa. Laukaan kansalaisopisto järjestää vapaan sivistystyön lain (1765/2009) mukaisesti elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta.

Laukaan kansalaisopiston ensimmäinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma laadittiin koskemaan vuosia 2017–2019, ja tämä päivitetty suunnitelma kattaa vuosien 2021–2023 toiminnan. Suunnitelmaa päivitetään vähintään kolmen vuoden välein, tarvittaessa useammin.

2 Lainsäädäntö suunnitelman taustalla

2.1. Tasa-arvolaki

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) astui voimaan ensimmäisen kerran vuonna 1987, ja uudistettu laki 1.1.2015 alkaen. Lain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on estää myös sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Tasa-arvolain mukaan koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen. Oppilaitoksessa annettavan opetuksen ja käytettävän oppiaineiston on tuettava lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Oppilaitoskohtainen suunnitelma tasa-arvon toteutumiseksi voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Tasa-arvolaki koskee myös sukupuolivähemmistöjä (esim. transsukupuoliset, muunsukupuoliset, transvestiitit ja intersukupuoliset). Sukupuolivähemmistöihin kuuluvat voivat kohdata ongelmia opiskelussa joukkoon kuulumisessa ja tervetulleeksi tuntemisessa. Heillä voi olla myös pelkoa vähemmistöön kuulumisen esiintulosta ja sitä myöten korostuneesta asemasta sukupuolen perusteella. Käytännön tilanteet kuten sukupuolituneiden wc- ja pesutilojen käyttö voivat vaikeuttaa opiskelua. (Mustakallio 2016.)

Tasa-arvolaisissa on kolmenlaisia säännöksiä: tasa-arvon edistämissäännökset, syrjinnän kiellot sekä oikeus-suojaa ja valvontaa koskevat säännökset. Oppilaitoksissa tasa-arvoa edistetään muun muassa tasa-arvosuunnitelmien avulla. Kansalaisopistojen tulee ehkäistä sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisuuden perusteella tapahtuvaa syrjintää, sekä tehdä järjestelmällistä ja suunnitelmallista työtä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseksi.

2.2 Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan kaikkien kansalaisten tasa-arvoista kohtelua ja sitä, ettei ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Uudistettu laki astui voimaan 1.1.2015.

Yhdenvertaisuuslain 8 § mukaan ketään ei saa kohdella eriarvoisesti seuraavien seikkojen perusteella: ikä, alkuperä (etninen, kansallinen, yhteiskunnallinen, rotu, ihonväri), kansalaisuus, kieli, uskonto ja vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila (sekä psyykinen että fyysinen), vammaisuus (vammaisuutta koskee velvoite kohtuullisista mukautuksista), seksuaalinen suuntautuminen, tai muu henkilöön liittyvä syy, esim. henkilön asema, varallisuus, asuinpaikka, yhdistystoiminta sekä läheiseen kohdistuva syrjintä. Läheissyrjinnällä tarkoitetaan henkilön joutumista epäedulliseen asemaan esim. perheenjäsenen tai työtoveriin kohdistuvan syrjinnän vuoksi.

Yhdenvertaisuuslain mukaan koulutuksen järjestäjän ja sen ylläpitämän oppilaitoksen tulee laatia suunnitelma yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Suunnitelmassa tulee käsitellä sekä opiskelijoiden että henkilöstön yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuuden toteutumista tulee arvioida ja ryhtyä sen mukaisesti tarvittaessa yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin. Lisäksi oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen tulee järjestää mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

3 Laukaan kansalaisopisto

3.1 Opisto pähkinänkuoressa

Laukaan kansalaisopisto on vuonna 1963 perustettu Laukaan kunnan ylläpitämä vapaan sivistystyön oppilaitos, jonka toiminta-alueena on Laukaa. Kunnan suurimpia taajamia ovat kirkonkylä, Lievestuore, Leppävesi ja Vihtavuori. Kansalaisopiston toiminta on osa kunnallista lähipalvelua. Kansalaisopisto tarjoaa opetusta ensisijaisesti aikuisväestölle, mutta myös harrastustavoitteista opetusta lapsille ja nuorille. Henkilöstö koostuu 4,4 päätoimisesta työntekijästä ja n. 70 tuntiopettajasta.

Kursseille on mahdollista ilmoittautua verkkosivuilla, puhelimitse opiston toimistoon, tai henkilökohtaisesti opiston toimistossa. Opinto-ohjelma jaetaan vuosittain syksyisin laukaalaisiin kotitalouksiin, julkaistaan sähköisesti opiston verkkosivuilla ja opiston sähköisessä ilmoittautumisjärjestelmässä.

Laukaan kansalaisopiston toiminta-ajatuksena on tarjota matalan kynnyksen harrastus- ja oppimismahdollisuuksia itsensä kehittämiseen, henkisen, fyysisen ja sosiaalisen vireyden ylläpitämiseen resurssien puitteissa eri puolilla Laukaata. Koulutuksessa painottuvat taide- ja taitoaineet, kielet ja terveyttä edistävät aineet.

Opiston toiminnan tarkoitus on luoda edellytykset omaehtoiselle oppimiselle ja kannustaa jatkuvaan oppimiseen kaikissa elämänvaiheissa. Opisto pyrkii toimimaan tasa-arvoisesti mahdollistamalla sen, että kursseille voidaan osallistua sukupuolesta, asuinpaikasta, pohjakoulutuksesta ja taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Kaikkien kurssilaisten ja henkilöstön toiveiden ja ideoiden avoin kuuntelu sekä ajan seuraaminen tukevat läpinäkyvyyden arvoa opistossa. Toiminta tukee yksilön persoonallisuuden monipuolista kehittymistä ottaen tasapuolisesti huomioon eri yhteiskuntaryhmät. Opetus edistää opistossa opiskelevien hyvinvointia ja terveyttä sekä lisää sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Se on opiskelijoiden tarpeista lähtevää, vapaaehtoista ja helposti saavutettavaa.

3.2 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivittäminen

Laukaan kansalaisopiston ensimmäinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma laadittiin koskemaan vuosia 2017–2019. Suunnitelman pohjaksi toteutettiin anonyymi opiskelijakysely, johon vastasi yhteensä 114 henkilöä. Lisäksi arvioitiin opinto-ohjelman tekstien sisältö hyödyntämällä Yhdenvertaisuuden arvioinnin työkalu-oppaan valmiita kysymyksiä. Arviointiprosessin osallistuivat päätoiminen henkilöstö ja ulkopuolinen projektityöntekijä. Opiskelijakyselyllä haluttiin selvittää opiskelijoiden kokemuksia mm. yhdenvertaisuuden, saavutettavuuden ja esteettömyyden toteutumisesta. Lisäksi tiedusteltiin opiston kurssien yleistä ilmapiiriä, ryhmään kuulumisen kokemuksia, vuorovaikutuksen toteutumista sekä vaikuttamismahdollisuuksia kurssien

sisältöön ja toimintaan. Opinto-ohjelmia arvioitaessa kiinnitettiin huomiota mm. käytetyn kielen terminologiaan ja ymmärrettävyyteen sekä teksteissä mahdollisesti esiin tuleviin stereotyyppisiin käsityksiin tai piilovaikutuksiin.

Vastausten perusteella ei yleisesti ilmennyt ongelmia tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisessa, mutta vastauksissa oli nähtävissä kehittämistarvetta eri-ikäisten huomioimisessa sekä saavutettavuuden ja esteettömyyden huomioon ottamisessa. Konkreettisina toimenpiteinä päädyttiin lisäämään opettajien ja opiskelijoiden tietoisuutta lisäämällä aiheeseen liittyvää viestintää sekä avointa keskustelua tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyen. Opinto-ohjelman tekstien laadinnassa päädyttiin kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota sukupuolineutraaliin ja helposti ymmärrettävään tekstiin välttämällä erikois- ja ammattisanastoa.

Vuosi 2020 oli monelta osin poikkeuksellinen koronaepidemian vuoksi ja vaati opiston henkilöstöltä poikkeuksellisia toimintatapoja ja järjestelyjä toiminnan toteuttamiseksi. Poikkeustilanteen vuoksi vuonna 2020 noudatettiin 2017–2019 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa, ja uuden suunnitelman laatiminen ajotettiin koskemaan vuosia 2021–2023.

Vuosien 2021–2023 tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laadinnassa hyödynnettiin edellisen suunnitelman pohjaksi toteutettua opiskelijakyselyä. Viimeisimmän opinto-ohjelman tekstit arvioitiin Yhdenvertaisuuden arvioinnin työkalu-oppaan (Yhdenvertaisuus.fi) valmiita kysymyksiä apuna käyttäen. Lisäksi hyödynnettiin opiston henkilöstöpalaverissa ja kehittämissäpäivissä tehtyä jatkuvaa kehittämistyötä sekä vuosittain toteutettavien palautekyselyjen tuloksia. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivittämistyöhön osallistuivat opiston päätoiminen henkilöstö.

4 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus opiskelussa ja opetuksessa

4.1 Nykytilanne

Laukaan kansalaisopiston kursseille ja luennoille osallistuu vuosittain noin 2000–2400 eri opiskelijaa. Vuonna 2020 järjestettiin noin 6 500 opetustuntia, joista 690 tuntia oli opetussuunnitelmaan perustuvaa lasten ja nuorten taiteen perusopetusta. Samana vuonna kansalaisopistossa opiskeli 1954 yksittäistä opiskelijaa, joista miehiä oli 25 % ja naisia 75 %. Koronavirusepidemiasta johtuen vuoden 2020 opiskelija- ja opetustuntimäärät olivat normaalia pienemmät. Normaalitylanteessa vuosittainen opetustuntimäärä on noin 7 000 tuntia ja opiskelijoita opistossa on yli 2 000 henkilön verran.

Kursseja järjestetään Laukaan keskustajaman lisäksi eri kouluilla ympäri Laukaata. Kansalaisopistolla on Laukaan keskustassa oma opistotalo Sararanta, jossa toteutetaan taideaineiden opetusta sekä taiteen perusopetusta kuvataiteessa ja käsityössä. Kurssien saavutettavuuden takaamiseksi ja tasavertaisuus huomioiden opinto-ohjelman suunnittelussa otetaan huomioon haja-asutusalueet, joissa kursseja on tarjolla eri aineissa mahdollisuuksien mukaan. Opetustilat ovat pääosin helppokulkuiset, tosin esteettömyys ei toteudu kaikissa koulujen tiloissa. Ikäihmisille ja liikuntarajoitteisille suunnattujen kurssien suunnittelussa kiinnitetään erityistä huomiota kurssitilan valinnassa. Lievestuoreen alueen kurssitoiminnasta vastaa Lievestuoreen Setlementin ylläpitämä Lievestuoreen kansalaisopisto.

Kansalaisopiston kurssit on suunnattu pääosin aikuisille, mutta myös lapsille ja nuorille järjestetään harrastus- ja opiskelumahdollisuuksia, kuten taiteen perusopetusta. Kurssit ovat avoimia sukupuolesta, koulustausta, terveydentilasta ja asuinpaikasta riippumatta, ellei kyseessä ole erikseen jollekin tietylle kohderyhmälle suunnattu kurssi.

Kansalaisopisto on vuosittain anonut ja saanut (poikkeuksena vuosi 2020) Opetushallituksen myöntämää opintoseteliavustusta, jolla tuetaan taloudellisesti työttömien, eläkkeellä olevien ja yli 63-vuotiaiden opiskelua. Heillä on mahdollisuus anoa opintoseteliavustusta itse valitsemalleen kurssille. Vuonna 2020 järjestettiin opintosetelit korvaavana tukena maksuttomia kursseja tietotekniikassa, liikunnassa, musiikissa ja käsityössä. Lisäksi opisto järjestää säännöllisesti maksuttomia ikääntyvien yliopiston luentoja, jotka ovat nimestään huolimatta kaikille avoimia.

Kursseille ilmoittautuminen alkaa yhtä aikaa sekä verkossa että puhelimitse, millä pyritään tarjoamaan tasavertaiset mahdollisuudet ilmoittautua haluamilleen kursseille. Ilmoittautumisia otetaan vastaan myös paikan päällä opiston toimistossa kunnanviraston aukioloaikojen puitteissa. Opinto-ohjelma julkaistaan verkkosivuilla ja jaetaan postitse kaikkiin koteihin kunnan alueella, jotta se tavoittaisi kaikki kuntalaiset mahdollisimman tasapuolisesti. Julkaisu verkkosivuilla ja jakelu koteihin ajoittuu niin, että kaikilla on mahdollisuus tutustua rauhassa opinto-ohjelman tarjontaan ennen ilmoittautumisen alkamista.

Kansalaisopisto toteuttaa kurssipalautekyselyn vuosittain, keväällä lukukauden päätteeksi. Palautekysely kohdistuu noin 15 %:n lukuvuoden kurssitarjonnasta vastuuolettajan valitsemien perusteiden. Palautekysely toteutetaan anonyymisti, jolloin jokaisella kurssilaisella on mahdollisuus antaa palautetta avoimesti. Lisäksi opisto ottaa vastaan palautetta ja kurssitoiveita puhelimitse, sähköpostitse ja kasvokkain ympäri vuoden.

4.2 Tavoitteet

Laukaan kansalaisopiston tavoitteena on tarjota jatkossakin monipuolista koulutusta eri väestöryhmät, taajamat, ikä ja sukupuoli huomioiden. Palautekyselyyn panostetaan myös tulevaisuudessa ja sen avulla pyritään selvittämään erilaisia koulutustarpeita ja kiinnostuksen kohteita, ja vastaamaan niihin mahdollisuuksien mukaan. Kurssimaksut pyritään pitämään kohtuullisina, jotta se ei muodostuisi kurssille osallistumisen esteeksi.

Opinto-ohjelmassa huomioidaan tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä teksteissä, värityksessä että kuvituksessa. Henkilöstöä tuetaan ja tarvittaessa perehdytetään tasa-arvoiseen ja yhdenvertaiseen toimintaan opistossa. Verkkosivujen ja verkossa toimivan kurssi-ilmoittautumisalustan tekstisisällöissä kiinnitetään huomiota selkeyteen ja helposti ymmärrettävyyteen saavutettavuusdirektiivin mukaisesti. Kursseille voi ilmoittautua verkossa, puhelimitse ja kansalaisopiston toimistossa.

Mustakallion (2016) mukaan tasa-arvo ja yhdenvertaisuus kansalaisopistojen toiminnassa ei tarkoita, että kaikkia ryhmiä ja sukupuolia tulisi olla opiskelijoissa yhtä paljon. On tärkeää selvittää ja tiedostaa eri ryhmien ja sukupuolten erilaisia tarpeita ja kiinnostuksen kohteita, sekä osallistumisen esteitä ja piiloisia opintotarpeita. Myös sukupuoliroolien muutoksia tulee huomioida ja ottaa esiin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kysymyksiä opintotarjonnassa.

4.3 Toimenpiteet ja vastuutahot

Opinto-ohjelman suunnittelussa huomioidaan kunnan alueen asukkaiden osallistumismahdollisuuksia järjestämällä jatkossakin kursseja kunnan eri taajamissa. Taajamien kurssien toteutumisen määrää seurataan.

Vuosittain toteutettavaa palautekyselyä käytetään opinto-ohjelman suunnittelun ja toiminnan kehittämisen pohjana.

Opetushallituksen myöntämää opintoseteliavustusta haetaan vuosittain tukemaan ja aktivoimaan työttömien, eläkkeellä olevien ja yli 63-vuotiaiden kursseille osallistumista.

Opinto-ohjelman sisällöstä vastaavat rehtori ja ainealueiden vastuuolettajat. Opiston toiminnan kehittämiseksi ovat mukana edellä mainittujen lisäksi myös toimistosihteerit sekä tuntiopettajat vaihtelevassa määrin. Tuntiopettajia perehdytetään ja opastetaan koko vakituisen henkilöstön voimin.

5 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus henkilöstössä

5.1 Nykytilanne

Rekrytointi

Laukaan kansalaisopistossa on toistaiseksi voimassa olevassa työ- tai virkasuhteessa yhteensä viisi henkilöä, joista liikunnan suunnittelijan tehtävä on mitoitettu kansalaisopiston työhön 40 %:n osuudella. Kaikilta vakituiseen työ- tai virkasuhteeseen valituilta on vaadittu todistus terveydentilasta tehtävää vastaanottaessa. Määräaikaisesti palkattuja sivutoimisia tuntiopettajia ja vierailevia luennoitsijoita on lukuvuosittain noin 65-70 henkilöä.

Opiston viran- ja toimenhaltijoista kaikki on naisia. Tuntiopettajien sukupuolijakauma hieman vaihtelee lukuvuosittain. Vuonna 2020 miesten osuus oli 15 henkilöä eli noin viidesosa tuntiopettajista. Sukupuoli tai erilainen tausta eivät ole esteenä opettajana toimimiselle. Henkilöstöstä suurin osa on iältään keski-ikäisiä. Noin 3 % tuntiopettajista on eläkeikäisiä ja yksi opettaja on alle 30-vuotias.

Tuntiopettajien asuinpaikka on selvitettävissä osoitetiedoista. Tieto asuinkunnasta tarvitaan palkanlaskennan yhteydessä.

Palkkaus

Tasa-arvolakiin sisältyvä samapalkkaisuusperiaate on keskeisin tasa-arvon toteutumisen edellytys. Samasta ja työn keskeisiltä osiltaan samanarvoisesta työstä on maksettava sama palkka.

Laukaan kunta/ Laukaan kansalaisopisto noudattaa palkkauksessa yhteneväisiä OVTES:n mukaisia palkkaperusteita. Kaikkien opettajien palkka maksetaan palkkataulukon mukaisesti ja palkkataso määräytyy opettajan koulutuksen perusteella. Ainoastaan hyvin harvoissa poikkeustapauksissa sopimuspalkka voi tulla kyseeseen esim. vierailevien luennoitsijoiden palkkioissa. Tällöin palkkio määräytyy luennoitsijan oman hinnoittelun perusteella. Palkkauksessa ei ole kytköksiä sukupuoleen.

Myös viran- ja toimenhaltijoiden palkka maksetaan OVTES:n mukaisesti. Viran- ja toimenhaltijoiden sekä vakituisten pitkäaikaisten tuntiopettajien on mahdollista saada TVA- lisää tehtävän vaativuuden perusteella. Myöskään viran- ja toimenhaltijoiden palkkauksessa tai TVA- lisän myöntämisessä ei ole kytköksiä sukupuoleen.

Johtaminen ja toimintakulttuuri

Päätoiminen henkilöstö kokoontuu säännöllisesti kahden viikon välein käsittelemään opiston yhteisiä ajankohtaisia asioita. Kokouksista laaditaan esityslista ja muistio, jotka toimitetaan kokoukseen kutsutuille. Tuntiopettajat kutsutaan syksyllä ennen lukuvuoden alkua yhteiseen aloitustilaisuuteen. Kaikille opettajille jaetaan lukuvuoden alussa tuntiopettajan opas, johon on koottu keskeistä tietoa työsuhteesta ja opiston käytännön asioista. Lisäksi tuntiopettajille on perustettu opiston verkkosivuille oma osio, josta löytyy tuntiopettajan opas sähköisessä muodossa sekä yleisimmät työssä tarvittavat lomakkeet. Rehtori tiedottaa kaikkia opettajia säännöllisesti n. 4 kertaa lukuvuodessa ajankohtaisista ja huomioitavista asioista.

Opistotalo Sararannassa työskentelevät opettajat perehtyvät joka lukuvuoden alussa tilan turvallisuusohjeisiin ja kuittaavat ne luetuiksi. Muissa kunnan tiloissa opettavat ohjeistetaan yleisillä kunnan turvallisuusohjeilla.

5.2 Tavoitteet

Rekrytointi

Rekrytoinnin ensisijaisena tavoitteena on laadukkaan ja monipuolisen opetustarjonnan takaaminen. Henkilöstön moninaisuus ja tasa-arvoisuus niin iän, sukupuolen kuin kansalaisuudenkin suhteen edistää myös opiskelijakunnan moninaisuutta.

Palkkaus

Opetustehtävässä toimivan henkilöstön palkkaus perustuu OVTES:n perusteisiin myös jatkossa. Palkkaus pidetään tasa-arvoisena ja samanlaisena henkilöstä riippumatta. Sopimuspalkkoja voidaan käyttää satunnaisissa erityistilanteissa esim. luennoitsijoiden palkkauksessa.

Johtaminen ja toimintakulttuuri

Koko henkilöstön työhyvinvoinnista ja ammattitaidosta huolehditaan parhaalla mahdollisella tavalla. Esimerkkeinä mainittakoon uusien opettajien huolellinen perehdytys, aktiivinen ja säännöllinen tiedottaminen sekä kouluttautumisen mahdollistaminen. Myös elämäntilanne ja sen tuomat muutokset huomioidaan opetustyötä suunniteltaessa. Työkykyä tuetaan kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena on, että koko henkilöstö kokee tulevaisuutensa kohdelluiksi hyvin ja tasapuolisesti. Tuntiopettajille laaditaan ja toimitetaan turvallisuusohjeistus, josta löytyy keskeisimmät turvallisuustiedot jokaisesta kansalaisopiston toimipisteestä.

5.3 Toimenpiteet ja vastuutahot

Rekrytointi

Laukaan kunnan hallintosäännön mukaan virat ja toimet täytetään hakumenettelyn kautta. Virkasuhteeseen voidaan ottaa ilman hakumenettelyä kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 4 § 3 momentin mukaisilla perusteilla. Henkilö voidaan ottaa ilman hakumenettelyä sellaiseen työsopimussuhteeseen toimeen, jota vastaavia tehtäviä hän on hoitanut kunnassa vähintään vuoden yhtäjaksoisesti. Vakinaisen henkilöstön valinnasta (pois lukien kunnanjohtaja) päättää valittavan henkilön lähimmän esimiehen esimies lähimmän esimiehen esittelystä ”yksi yli yhden” periaatteella.

Kansalaisopiston tuntiopettajaksi voi ehdottaa itseään tai jotakuta toista. Tuntiopettajia palkataan aina tarpeen mukaan. Rekrytoinnissa huomioidaan opiston pyrkimys mahdollisimman monipuoliseen, laadukkaaseen ja alueen tarpeita laajasti kattavaan kurssivalikoimaan. Tuntiopettajien rekrytoinnista vastaavat rehtori sekä ainealueiden vastuupettajat.

Palkkaus

Palkkauksessa noudatetaan OVTES:n mukaisia koulutukseen pohjautuvia perusteita. Sopimuspalkkausta voidaan käyttää satunnaisissa erityistilanteissa esim. luennoitsijoiden palkkauksessa.

Johtaminen ja toimintakulttuuri

Asetettuihin tavoitteisiin tähdätään huolellisella perehdytyksellä, aktiivisella ja säännöllisellä tiedottamisella sekä kouluttautumisen mahdollistamisella käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Päätoimisen henkilöstön osalta seurataan kunnan työhyvinvointikyselyn tuloksia ja reagoidaan niihin tarpeen mukaan. Tuntiopettajien kanssa käydään palautekeskusteluja lukuvuosittain ja lisäksi toteutetaan säännöllisesti kaikkia tuntiopettajia koskeva palautekysely. Palautekyselyn tuloksiin reagoidaan tarpeen mukaisesti. Vastuu toimenpiteistä on rehtorilla, ainealueiden vastuupettajilla ja toimistohenkilökunnalla.

6 Arviointi

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista, kehittymistä ja suunniteltuja toimenpiteitä arvioidaan vuosittain päätoimisen henkilöstön kehittämispäivillä. Arvioinnin tukena käytetään saatua palautetta sekä palautekyselyjen tuloksia. Laajempi suunnitelman arviointityö tehdään suunnitelmakauden päättyessä, seuraaville vuosille laadittavan suunnitelman yhteydessä.

Mikäli toimintaympäristössä tapahtuu suunnitelman voimassaolokauden aikana merkittäviä muutoksia, on suunnitelmaa syytä päivittää tai muokata jo aiemmin, ennen sen voimassaolon päättymistä.

Lähteet

Keuruun kansalaisopiston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2017-2019

Laki vapaasta sivistystyöstä

Laukaan kansalaisopiston kehittämissuunnitelma 2017-2019

Laukaan kunnan hallintosääntö

Laukaan kunnan henkilöstöstrategia 2019–2025

Laukaan kunnan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Mustakallio, Sinikka: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma kansalais/ kansanopistossa, Keski-Suomen opistojen työpajan 17.8.2016 materiaali

Puulan seutuopiston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma 2017-2019

Sydämen sivistyksellä – Laukaan sivistyspalvelujen strategia 2020-2025

Tasa-arvolaki

Yhdenvertaisuuden arvioinnin työkalu (Yhdenvertaisuus.fi)

Yhdenvertaisuuslaki

Liite: Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman 2017–2019 toteutumisen arviointi

Vuosille 2017–2019 laaditun suunnitelman kehittämiskohteiden toteutuminen:

Osa-alue	Kehittämiskohde	Tavoite	Toimenpiteet	Seuranta
Ikä	Kaikenikäisten tasa- puolinen kohtelu.	Opistossa kohdel- laan tasapuolisesti eri-ikäisiä ihmisiä.	Suunnitellaan kurseja koh- dennetusti eri-ikäisille. <i>Toteutuminen: Toteutui</i>	Kurssipalautteet
Sukupuoli	Sukupuolten tasa-ar- voinen ja neutraali kohtelu kursseilla.	Opistolla kohdel- laan tasapuolisesti kaikkia ihmisiä su- kupuolesta tai kurs- sin aiheesta riippu- matta.	Opettajan taholta puuttumi- nen epäasialliseen käytök- seen. Kansalaisopiston tasa-arvo – ja yhdenvertaisuussuunni- telmasta tiedottaminen kurssin alussa. <i>Toteutuminen: Toteutui osit- tain. Suunnitelmasta tiedot- tamista on toteutettu satun- naisesti</i>	Palautteet kurssi- laisilta, joko kir- jallisesti tai suulli- sesti.
Syntyperä, kult- tuuritausta	Eri syntyperää ja kult- tuuritaustaa olevien ihmisten arvostami- nen yhdenvertaisesti muiden kanssa.	Kursseilla ei esiinny epäasiallista pu- hetta eri syntyper- ää tai kulttuuri- tausta olevista ih- misistä.	Opettajan taholta puuttumi- nen epäasialliseen käytök- seen. Kansalaisopiston tasa-arvo – ja yhdenvertaisuus-suunni- telmasta tiedottaminen kurssin alussa. <i>Toteutuminen: Toteutui osit- tain. Suunnitelmasta tiedot- tamista on toteutettu satun- naisesti.</i>	Palautteet kurssi- laisilta, joko kir- jallisesti tai suulli- sesti.
Uskonto, vakau- mus, arvoma- ailma	Tasapuolinen kohtelu uskonnosta, va- kaumuksesta tai ar- vomaailmasta riippu- matta.	Kaikkia kohdellaan tasapuolisesti us- konnosta tai arvo- maailmasta riippu- matta.	Opettajan taholta puuttumi- nen epäasialliseen käytök- seen. Kansalaisopiston tasa-arvo – ja yhdenvertaisuus-suunni- telmasta tiedottaminen kurssin alussa. <i>Toteutuminen: Toteutui osit- tain. Suunnitelmasta tiedot- tamista on toteutettu satun- naisesti</i>	Palautteet kurssi- laisilta, joko kir- jallisesti tai suulli- sesti.
Tilaratkaisut	Liikuntarajoitteisten huomioon ottaminen tiloja valittaessa.	Kurssille osallistu- minen tehdään mahdolliseksi kai- kille, myös liikunta- rajoitteisille.	Liikuntarajoitteisten parkki- paikat, hissien ja luiskien käyttö kouluilla. <i>Toteutuminen: Toteutui</i>	Palautteet kurssi- laisilta, joko kir- jallisesti tai suulli- sesti.

Opinto-ohjelma	Kurssikuvausten tekstien muokkaaminen.	Kurssikuvaukset ovat sukupuoli-neutraaleja ja ymmärrettävää tekstiä.	Selkeä ohje kurssikuvausten kirjoittamiseen. <i>Toteutuminen: Toteutui osittain. Opettajia on ohjeistettu tilanteen mukaan kurssikuvausten luomisessa, mutta kaikille opettajille yleistä ohjetta ei ole luotu.</i>	Tekstien oikoluvun yhteydessä, kurssipalautteen yhteydessä.
-----------------------	--	--	--	---